

Vetplanten aan het water

Door : Liesbeth van Bruggen

De vraag wat onder 'aquatische planten' wordt verstaan is in de WAP al verscheidene keren aan de orde geweest. Maar bij een vetplant denk je toch niet meteen aan een aquatische omgeving, eerder aan een woestijnlandschap of een gebied met droog zand. Toch zijn er vetplanten die het goed of zelfs beter doen in of aan het water.

Crassula helmsii - Watercrassula

Als eerste de Watercrassula, die bij de WAP al eens eerder aan de orde is geweest. De plant komt oorspronkelijk uit Australië en Nieuw Zeeland, waar hij in rustig ondiep water of aan de oevers daarvan groeit. Sinds een aantal jaren komt hij voor in Engeland, waar hij ook in dieper en snelstromend water groeit, en vanaf 1995 wordt hij ook aangetroffen in Nederland – waarschijnlijk door verwildering van vijver- of aquariumplanten. Ook als aquariumplant werd hij namelijk gehouden. Wendt onderscheidde een apart type, forma *submersa*, en vond het een geschikte aquariumplant, ook als afzetplant voor visseneieren. In het aquarium groeit hij rechtop en hij heeft een zekere stevigheid. Kasselmann vermeldt geen onderscheid in boven- en onderwatertype, en stelt dat hij het in het verwarmd aquarium alleen tijdelijk uithoudt, maar het in een matig warme bak op een lichte plek goed kan doen. En ook in een terrarium of paludarium gedijt hij goed, op alle soorten bodemgrond. Hij kan lange uitlopers maken, ook vanaf de oever het water in en vormt snel een heel veld. Boven water bloeit hij volop, van tenminste juli tot september. Bij mij aan de vijver begon hij soms al in mei. Maar hij vermeerdert zich vooral door 'stekjes', plantendelen. Volgens Wendt kan hij niet tegen vorst, maar het is inmiddels wel gebleken dat hij goed winterhard is! Het is dus een overlever, en omdat hij het in Nederland zo goed doet – al te goed – wordt er door de Plantenziektkundige Dienst (van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) gewaarschuwd dat je hem niet in de natuur moet laten terecht komen.



Sedum telephium – Hemelsleutel

Hemelsleutel is ook een vetplant die het goed doet in een vochtige omgeving; ik zag hem bijvoorbeeld in de Eempolder onder Soest. Hij groeit aan dijken en slootkanten, ook op plekken met kwelwater. Hij bloeit gewoonlijk in juni en juli, soms ook nog in augustus. Als je hem zo aantreft is het echt een plant uit een aquatische omgeving, maar hij komt ook voor in lichte loofbossen. Oorspronkelijk komt hij uit zandstreken van gematigde gebieden van Europa en Azië – en dat is toch weer geen aquatische omgeving. Er bestaan verschillende vormen die niet altijd even makkelijk te onderscheiden zijn, en ook wordt hij weleens verward met een tuinplant – *Sedum spectabile*, waarvan ook een afbeelding werd vertoond. Vermoedelijk zijn er ook kruisingen. De kleur van de bloemen varieert van lichtroze tot purper en zelfs bruinachtig, maar er is ook een vorm met groene bloemen.

De groene vorm heeft Harry in 1965 meegenomen van een alpenweide in Oostenrijk. Ook de steel en het blad kunnen nogal variëren in vorm en kleur. Het blad is wel altijd plat en min of meer gekarteld. De bladen kunnen verspreid langs de steel staan, maar ook met twee tegenover elkaar en zelfs in een krans van drie, en dat alles kan voorkomen aan dezelfde stengel. Rijpe zaden komen niet vaak voor, de plant vermeerdert zich meestal door stengeldelen of stukjes wortel. Vroeger was de plant ook in cultuur en in gebruik als wondhelend en bloedstelpend. Het is de enige voedselplant voor de Hemelsleutelstippeltjesmot (afb. 26, uit de Ecologische Flora, deel 1, pag. 278-9).

Sedum reflexum - Tripmadam

Ook een *Sedum*, maar dan met rolrond blad: Tripmadam. Hij maakt lange stengels, die zich ook kunnen vertakken, en bloeit in juni-juli met gele bloemen. Oorspronkelijk komt hij uit Zuid- en Midden Europa. Hij is zeldzaam tot zeer zeldzaam, maar vaak verwilderd. Wie de literatuur erop naleest vindt waarschijnlijk dat hij beslist niet in dit rijtje thuishoort! Als groeiplaatsen worden vermeld: open, droge grond, rivierduinen en zandige dijken, ook op stenige plaatsen, niet bepaald aquatische omgevingen. Hij komt echter ook voor op vochtige kademuren in Amersfoort, in gezelschap van varens en andere vochtminnende planten! Deze muren zagen er op de tijd van het maken van de foto's wat droog uit, maar zijn dat gewoonlijk veel minder. Ook stijgt er vaak damp op uit de grachten. Waarschijnlijk is de soort daar terechtgekomen uit afgebroken stukjes, doordat vroeger de Amersfoortse bloemenmarkt langs het water werd gehouden. Tripmadam leeft al jaren op de kademuren. Hij is een tijd minder voorgekomen, na onderhoud van de kademuren, en is ook nu niet talrijk – maar hij overleeft er nog steeds. Als de plant groeit in droog zand zie je hoe de blaadjes heel dicht op elkaar liggen. Dat doet hij bij een droge periode – alsof hij het daar toch niet optimaal bij heeft. Misschien wordt er ooit wel een aparte vorm van Tripmadam onderscheiden voor vochtige locaties. Dat stemt opnieuw tot nadenken over de vraag wanneer een plant aquatisch genoemd kan worden, en waar de grens ligt!

De redacteur voegt graag toe wat hij in de Ecologische Flora las over de herkomst van de naam. Die gaat terug op 'tripe de madame', oftewel trijp, een fluwelen kledingsstof. De planten lijken een fluweelachtige deken over de bodem te leggen.

Tekst en foto van Liesbeth van Bruggen
© Werkgroep aquatische planten – krant 167

